

När Finland var Sverige

Herman Lindqvist är en av Sveriges mest lästa författare av böcker om historia. Han är rikssvensk men växte upp i Helsingfors där hans far arbetade på svenska ambassaden. Jag fick hans bok i julklapp och även om det han skriver om är välkänt (för dem som ids läsa om historia) så skriver han väldigt bra. Det är inte en samling torra fakta utan man får verkligen en levande bild av historiens gång. Rekommenderas på det varmaste.

Det fanns inget Sverige och inget Finland för 1000 år sedan – bara byar som ibland plundrades av rövare som kallade sej kungar. Och av deras fogdar som många gånger var ännu värre. Kungarna hade ibland mera makt, ibland mindre men det fanns egentligen ingen "statsmakt" före Gustaf Vasa i början på 1500-talet. Först då bildades ett kansli och organiserades en ordnad förvaltning.

Före det var det bara kyrkan som hade nån sorts organisation och upprätthöll skolor. Och bara där fanns det folk som kunde läsa och skriva. Så det är inget under att historien för tusen år sedan är höljd i dunkel. Men visst fanns det bönder som redan då odlade och slet. Då Gustaf Vasa satte upp den första jordaboken så var Hindersby redan en fullskalig by.

Gustaf Vasa var ingen sympatisk person. Han var argsint och kolerisk och skällde i sina brev ut allt och alla. Dessutom krefsade han ihop åt sej en stor personlig förmögenhet så att han vid sin död ägde 5000 hemman. Reformationen gillade han därför att den gav honom en utmärkt anledning att ta av kyrkans rikedomar. Kyrkorna blev fullständigt barskrapade och till sist tog han den största (och i många fall enda) kyrkklockan från varje församling. Pengarna användes att betala tyska och skotska legoknektar som slog ned böndernas uppror – bland annat de bönder från Dalarna som hjälpte honom till makten.

Om det är dåligt med källorna från medeltiden så finns det desto mer från Gustaf Vasas tid. Han skrev eller dikterade många tusen brev som finns inbundna i 29 tjocka böcker. Många brev avslutas med frasen "vidh Vårt straff och vrede". Finland kände han väl till och reste omkring i hela landet. Axeln Stockholm-Åbo var det viktigaste området i riket. I begravningsståget bars landskapens flaggor i rangordning där Upplands flagga kom först och därefter Egentliga Finlands.

Läsningen fortsätter ...